

YAŞAMIN İLK YILLARINDA ÇOCUK GELİŞİMİNİN, ANA-BABALAR İÇİN ÖNEMİNE DAİR FARKINDALIK DÜZEYLERİ

Dr. Hüseyin Kotaman*

ÖZET

Bu araştırma yetişkinlerinin yaşamın ilk yıllarının çocuk gelişimindeki önemine dair farkındalık düzeylerini incelemiştir. Araştırmacı Türk yetişkinlerinin yaşamın ilk yıllarının çocuk gelişimindeki önemine dair farkındalık düzeylerini ölçmek amacıyla Likert tipi bir tutum ölçeği geliştirmiş. Katılımcıların sosyo-ekonomik seviyeleri, eğitim düzeyleri, cinsiyetleri ve ana-babalık durumları bağımsız değişken olarak belirlenmiştir. Bulgular okur-yazar Türk yetişkinlerinin yaşamın ilk yıllarının çocuk gelişimi için önemine dair yüksek sayılabilecek bir farkındalık düzeyine sahip olduklarını göstermiştir. Farklı eğitim düzeyine sahip katılımcılar arasında yaşamın ilk yıllarının çocuk gelişiminin önemine dair farkındalık düzeyi açısından önemli farklılıklar bulunmuştur. Daha yüksek eğitilmiş katılımcıların farkındalık düzeylerinin; düşük eğitilmiş katılımcılardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bulgular doğrultusunda, amacı ana-babaları yaşamın ilk 3 yılının çocuk gelişimi için önemine dair bilinçlendirmek ve onları çocuklarının gelişimini destekleyebilecek şekilde donatmak olan bir ana-baba eğitim programı taslağı önerilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Çocuk gelişimi, erken yılların önemi, eğitim seviyesinin önemi, ana-baba eğitimi, sosyo-ekonomik seviye.

ABSTRACT

Parents' Awareness Of The Importance Of Child Development In Early Years

This study explored level of Turkish adults' awareness of the Importance of Child Development in Early Years (AICDEY). Data were gathered through a Parenting and Background Characteristic's Questionnaire. One hundred twenty three participants with different background characteristics participated in the

* Araştırma Görevlisi, Atatürk Üniversitesi KKEF Okulöncesi Anabilim Dalı

study. Background characteristic compared were; socio-economic levels, education levels, gender, parenting status. Results indicated that Turkish adults have moderately high levels of AICDEY on the questionnaire. However, significant differences have been found between participants with different educational levels. Higher educated participants yield significantly higher AICDEY than low educated participants. Based on selected findings a parent education program was recommended for parents to gain necessary child development knowledge of young children. The purpose of this parent education program is to educate parents about the importance of first three years in their child's development and equip them with appropriate skills to guide and nurture their child's growth.

Key words: *Child Development, importance of early years, importance of education level, parental education, socioeconomic status.*

GİRİŞ

Yaşamın ilk yılları sosyal, duygusal, bilişsel ve fiziksel gelişim alanlarında temel becerilerin kazanıldığı bir dönemdir. Doğaldır ki bu becerilerin temelleri ne kadar doğru atılır ve kuvvetli inşa edilirse ileriki gelişim o ölçüde sağlıklı gerçekleşir. Bu kritik dönemde ana-babalara çok önemli sorumluluklar düşmektedir. Ana-babalar çocuklarına temel bilgi, becerileri öğretme ve alışkanlıkları kazandırma sorumluluğunu taşımaktadırlar. Bu sorumluluk onları, çocuklarının 'ilk öğretmeni' yapmaktadır. Ana-babaların çocuklarına bu temel bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazandırma konusunda bilgilendirilmeleri onların çocuklarının eğitime katkı yapmaları her çocuk için kaliteli bir eğitim ortamının sağlanması ve her çocuğun potansiyelini gerçekleştirme şansı yaratılması anlamına gelir (Bradley, Caldwell, Barnard, Gray, Hammond, & Mitchell, 1989). Örneğin ana-babalar tuvalet eğitimi sırasında nelere dikkat edeceklerini bilirlerse çocuklarında ileride davranış bozukluklarına neden olabilecek hatalar yapmazlar. Yine ana-babalar çocukları için zengin uyaranlar içeren ortam hazırlamaları çocuklarının zihinsel gelişimine olumlu katkıda bulunacaktır (Hart & Risley, 1995). Tabii ki yetişkinler ana-baba olmadan önce yaşamın ilk yıllarının önemini farkında olurlar ise ana-baba olduklarından çocuklarının gelişimini daha etkili bir şekilde destekleyebilirler. Bu nedenle ana-babaların çocukların sosyal, duygusal ve zihinsel gelişim aşamalarına dair önemli noktaları bilmelidirler.

Freud (1950) ve Erikson (1963) yaşamın ilk yıllarında ana-babaların çocuklarına karşı tutumlarını ve çocuklarına çeşitli becerileri öğretirken uyguladıkları yöntemlerin ve kazandırmaya çalıştıkları becerileri öğretirken, çocuğun hazır oluş düzeyini göz önüne alıp almaları, çocuklarına karşı uyguladıkları disiplin yöntemlerinin çocuklarının sosyal duygusal gelişimini etkilediğini öne sürmektedirler. “Yetişkin nevroitiklerin terapatik analizler yalan söyleme, yüksek ahlaki standartlar koyma, kati, sert disiplin anlayışı, cezalandırma gibi ebeveynlerinin onlara karşı tutum ve davranışlarının bu kişilerin rahatsızlıklarının temel nedenlerinden olduğu konusunda şüpheye yer bırakmayan veriler sağlamıştır (Freud, 1965, s. 354).” Freud ana-babaların disiplin yöntemleri, tuvalet eğitimi, cinsel gelişim gibi kritik konularda eğitilmelerinin çocuklarının ilerde nevroitik bir kişilik geliştirmelerine neden olacak hataları yapmalarını engelleyeceğini düşünmektedir. Potansiyel ana-baba olan yetişkinlerin ana-baba oldukları zaman bu kritik dönemde bebekleriyle sağlıklı ilişkiler geliştirebilmeleri için öncelikle bu dönemle ilgili bilgi edinmeli ve erken dönemin önemi ile ilgili farkındalık düzeylerini arttırmaları gerekmektedir. Bu nedenle yetişkinlerin yaşamın ilk yıllarının çocuk gelişimi için önemine dair farkındalık düzeylerini belirlemek gerekmektedir.

Zihinsel gelişimin temelleri de tıpkı duygusal ve sosyal gelişimin temelleri gibi erken dönemde atıldığından ana-babaların çocuklarının zihinsel gelişimlerini destekleyebilmeleri neler yapabileceklerini bilmeleri gerekmektedir. Vygotsky (1978) çocuğun bilişsel potansiyelinin tamamını gerçekleştirmesi için desteğe ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. Vygotsky’ye göre çocuğun zihinsel işleyişinin iki aşamadan meydana gelmektedir. Birinci aşamada, çocuk çevresel koşulların sağladığı olanaklar sayesinde potansiyelinin bir kısmını gerçekleştirir. İkinci aşama, gelişimin en yüksek aşaması olarak tanımlanmaktadır. Bu aşamanın gerçekleşmesi için bir yetişkinin veya çocuktan daha yetkin birinin, çocuğun öğreneceği nesneyle gireceği ilişkinin doğasını değiştirmek için çocukla öğreneceği nesne arasına girmesi ve öğrenme sürecindeki işaretleri, sembolleri ve anlamları açıklayarak süreci kolaylaştırması gerekmektedir. Vygostky bu iki aşama arasındaki farka Olası Gelişim Alanı (OGA) demiştir. Çocuğun sahip olduğu potansiyelin en üst düzeyine çıkabilmesi yetişkinin bilinçli desteğiyle mümkün olmaktadır. Uygun şekilde desteklenmeyen bir çocuk sahip olduğu potansiyeli gerçekleştiremez. Özellikle yaşamın temellerinin atıldığı ve bireyin kapasitesinin belirlendiği ilk yıllarda ana-

baba kendi çocuğuna bu desteği sağlayacak bilinçten yoksunsa çocuğun potansiyeli körelebilir. Bu da ana-babaların çocuklarının gelişiminde ne kadar önemli bir rol oynadıklarını göstermektedir. Vygotsky de çocuğun gelişiminin desteklenmesi ve eğitilmesi konularında ana-babaların en önemli destekleyiciler olduklarını vurgulamıştır (Karpov, & Haywood, 1998).

Çeşitli araştırmalar (Hart & Risley, 1995; Payne, Whitehursts & Angel, 1994) Vygotsky'nin kuramını destekleyen sonuçlara ulaşmışlardır. Hart ve Risley (1995) ve Payne, Whitehursts ve Angel (1994) çalışmalarında, yazın açısından zengin bir ortamda yaşayan ve ana-babalarıyla bu tür zengin ilişkiler kuran çocukların, bu ortam ve ilişkiden yoksun çocuklara göre daha yüksek dilsel ve yazınsal becerilere sahip olduklarını bulmuşlardır. Bu bulgular Amerika Birleşik Devletleri'nde National Institute of Child Health and Human Development Early Child Care Research Network (NICCH) (2000), tarafından düzenlenen geniş kapsamlı araştırmanın bulgularıyla tutarlıdır. Lederer, (2001), Yoder ve Warren, (2001), ana-babaların çocuklarıyla etkileşim kurma yöntemleri konusunda eğitilmelerinin, çocuklarının dil gelişimini olumlu yönde etkilediğini bulmuşlardır. Yine Burchinal, Roberts, Riggins, Zeisel, Neebe, ve Bryant, (2000) ve Campbell ve Ramey, (1994) gibi araştırmacıların düzenledikleri boylamsal çalışmalar, kaliteli çocuk bakımının ve kaliteli ana-babalığın uzun süreli olumlu etkilerini destekler bulgular ortaya koymuşlardır. Araştırma sonuçları çevre kalitesinin, kaliteli ana-babalığın ve kaliteli çocuk bakımının çocukların dilsel ve zihinsel gelişiminde oynadıkları rolün önemini vurgulamaktadır.

Bu araştırmalar yaşamın ilk yıllarında ana-babaların çocuklarının duygusal, sosyal, zihinsel gelişimlerini bilinçli ve uygun bir biçimde desteklemelerinin çocuklarının gelişimi için ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Ana-babalar ilk yılların çocuk gelişimindeki öneminin farkında olurlarsa çocuklarının gelişimini desteklemek konusunda daha bilinçli davranabilirler. Araştırmacı bu farkındalığın ana-baba eğitimlerine katılımları arttıracakını da düşünmektedir.

Yetişkinler potansiyel ana-baba konumundadırlar bu nedenle araştırmacı yaşamın ilk yıllarının çocuk gelişiminde ne kadar önemli olduğunun farkında olmaları halinde yetişkinlerin ana-baba olduklarında bu kritik dönemde çocuklarının gelişimini daha iyi destekleyebileceklerini düşünmektedir. Bu nedenle araştırmanın amacı Türk yetişkinlerinin erken dönemin çocuk gelişimindeki önemine ilişkin farkındalık düzeyini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda şu sorunun cevabı

aranmıştır: Erken dönemin çocuk gelişimindeki önemine dair farkındalık düzeyi katılımcıların cinsiyetine, sosyo-ekonomik düzeylerine, eğitim seviyelerine ve ana-baba olup olmamalarına göre farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Çalışma Grubu ve Örneklem

İstanbul'da oturan yetişkinler bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırma bu çalışma grubu içinden tesadüfi olarak seçilmiş 123 katılımcıdan elde edilen bulgularla gerçekleştirilmiştir. Araştırmacının geliştirdiği tutum-ölçer parklar, okullar ve işyerleri gibi toplumsal alanlarda dağıtılmış, veriler bu şekilde toplanmıştır. Araştırmacı, katılımcı adaylarına çalışmanın amacını ve yardımlarının neden gerekli olduğunu açıklanmış ve katılmayı kabul edenlerin iki bölümden oluşan ana-baba tutum ölçerini cevaplamalarını istenmiştir.

Ana-baba ölçeği demografik özelliklerle ilgili 12 soru içeren anketten ve Likert-biçimi 22 madde içeren tutum-ölçerden oluşmuştur. Katılımcılar Likert-biçimi maddeleri; "tamamen katılıyorum, katılıyorum, katılmıyorum, tamamen katılmıyorum" seçeneklerinden birini işaretleyerek cevaplandırmışlardır. Katılımcılar tutum ölçerdeki olumlu ifadelenirilmiş maddelerinin "tamamen katılıyorum" şikkından 4 puan, "tamamen katılmıyorum" şikkından 1 puan almışlardır. Katılımcıların tutum ölçerden en düşük 22, en yüksek 88 puan alabilirler.

Araştırmaya 62 erkek ve 61 kadın katılmıştır. Katılımcıların 18-48 yaş aralığında oldukları belirlenmiştir. Gelir düzeyi ve eğitim seviyesi değişkenleri açısından katılımcılar cinsiyet değişkeninin olduğu gibi dengeli bir dağılım göstermemekle birlikte, her değişken için istatistik işlem yapılabilecek sayıya (25) ulaşılmıştır. Özellikle katılımcıların eğitim seviyesi değişkeninin de bu dengesizlik göze çarpmaktadır. Örneklemdeki üniversite mezunu oranı (%51,2), Türk İstatistik Kurumu'nun (2000) verilerine göre toplumdaki üniversite mezunu oranı olan %7,8'den çok daha yüksektir. Katılımcıların 68'i evli, ikisi boşanmış ve 53'ü bekârdır. Çocuğu olan katılımcıların çoğunluğu bir ya da iki çocuğa sahiptir.

Araştırma ve Uygulaması

Kotaman (2006) ana-baba ölçeğinin geliştirilme aşamasına dair ayrıntılı açıklama sağlamıştır. Ana-baba ölçeği Türk yetişkinlerinin yaşamın ilk yıllarının çocuk gelişimindeki önemine ilişkin farkındalıklarını ölçen bir tutum ölçerden ve

katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek için kullanılan bir anketten oluşmaktadır. Ankette katılımcıların, yaşlarını, cinsiyetlerini, eğitim seviyelerini, ekonomik seviyelerini, medeni hallerini, çocuk sahibi olup olmadıklarını belirlemeye yönelik sorular sorulmuştur.

Tutum-ölçer çocukların duygusal, sosyal ve zihinsel gelişimlerine ilişkin maddeler içermektedir. Freud'un (1965) ve Erikson'ın (1963) kuramlarından yola çıkılarak ana-baba ve çocuk arasındaki ilişkinin, çocuğun duygusal ve sosyal gelişimine dair etkisi hakkında yetişkinlerin farkındalık düzeylerini ölçen 11 maddeden oluşturulmuştur. Tutum-ölçerdeki 16. ve 18. maddeler bu teoriler doğrultusunda oluşturulan maddelere örnek teşkil etmektedir. Maddeler şunlardır: (13) Ana-babalar çocuklarının 2 yaşından önce tuvaletini tutmalarını istiyorlarsa çocuklarını bu konuda zorlamalıdır ve (18) Ana-babalar 0-3 yaş arasındaki bebeklerini disipline etmek için fiziksel ceza yöntemini kullanmalıdırlar.

Çocuğun zihinsel gelişiminde erken dönemin önemine dair yetişkinlerin farkındalık düzeyini ölçen diğer 11 madde ise Rakıcı (1985; 1988) gibi beyin araştırmaları ve beyin gelişiminde erken dönem önemine dair elde edilen bilgilerin (Shore, 1997) yanı sıra Vygotsky'nin sosyal yapılandırmacı kuramı temel alınarak geliştirilmiştir. Örneğin, ana-babaların çocukları için hazırladıkları çevre ve çocuklarının zihinsel gelişimini ne kadar destekledikleri çocuğun beyin gelişimi için kritik öneme sahiptir (Shore, 1997). Yine Vygotsky (1978) ana-babanın desteğinin ve sosyal ortamın öğrenme için ne kadar önemli olduğunu vurgulamıştır. Berk ve Winsler, (1995) ve Bransford ve Karpov, (1995) düzenledikleri çalışmalarda ana-babalar tarafından çocuklarına sağladıkları desteğin çocuklarının akademik başarıları ve IQ puanları gibi diğer zihinsel ölçüm skorlarını artırdığını belirlemişlerdir. Tutum-ölçerdeki 11. ve 16. maddeler bu teoriler doğrultusunda oluşturulan maddelere örnek teşkil etmektedir. Maddeler şunlardır: (11) Ana-babalar 0-3 yaş arasındaki bebeklerinin bilişsel gelişimini desteklemek için zengin uyaranlar içeren bir ortam yaratmalıdırlar (16) Ana-babalar 0-3 yaş arasındaki bebeklerinin dil gelişimini desteklemek için onlarla konuşmalıdırlar.

Tutum ölçerin güvenilirliği Cronbach's Alpha ile ölçülmüştür. Tutum ölçer için Cronbach Alpha değeri .75 olarak tespit edilmiştir. Bu skor .70 seviyesinden yüksek olduğu için tutum ölçerin güvenilir olduğu yargısına varılmıştır (Issac & Michael, 1995).

Tutum ölçerin içerik geçerliliğini Pennsylvania Eyalet Üniversitesi erken dönem çocuk eğitimi bölümünden bu konuda uzman olan iki profesör tarafından incelenmiş ve ölçeğin geçerliliğini onaylamıştır.

BULGULAR

Araştırmada elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir. Araştırmacı yaşamın ilk yıllarının çocuk gelişimi için önemine dair tutum ölçerden elde ettiği ortalama puanları cinsiyet, sosyo-ekonomik seviye, eğitim düzeyi ve ana-babalık durumu bağımsız değişkenleri açısından karşılaştırmıştır.

Tablo 1 Katılımcıların Tutum Ölçerden Aldıkları Minimum ve Maximum Puan Ortalamaları

N	Minimum	Maximum	Ortalama	Std. Sapma	Varyans
123	2.41	3.77	3.1038	.29253	.086

Tablo bir de sunulduğu gibi bir ile dört arasında puanlama yapılan önermelerden oluşan tutum ölçerden en düşük ortalama puanı alan katılımcı 2.41, en yüksek ortalama puanı alan katılımcı 3.77 almıştır. Bütün katılımcıların tutum ölçerden elde ettikleri ortalama puanın 4 üzerinden 3.10 olduğu belirlenmiştir (SS 0.29). Bu ortalama göz önüne alındığında, katılımcıların yaşamın ilk yıllarının çocuk gelişimi için önemi konusunda 77.5%'lik bir farkındalık düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 2 Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Tutumlarına Ait x , ss ve t Değerleri

	n	x	ss	t	p
Kadın	61	3.09	.29	1,21	.401
Erkek	62	3.11	.28		

Tablo 2'de sunulduğu üzere tutum ölçerden elde edilen ortalama puanlar cinsiyet bağımsız değişkenine göre karşılaştırıldığında, erkekler ve kadınlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmamıştır: ($t(1,21) = .401, p > .05$).

Tablo 3 Katılımcıların Ebevcynlik Değişkenine Göre Tutumlarına Ait x , ss ve t Değerleri

	n	x	ss	t	p
Evet	58	3.06	.30	1,12	-1.6
Hayır	65	3.14	.27		

Tablo 3'te de görüldüğü gibi elli sekiz çocuksuz katılımcının tutum ölçerden elde ettikleri ortalama puan (M 3.14) 65 çocuklu katılımcının ortalama puanlarından (M 3.06) yüksekse de bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir: ($t(1,121) = -1.6, p > .05$).

Tek yönlü varyans analizi sonucunda eğitim seviyesi bağımsız değişkeni açısından, katılımcıların tutum ölçerden aldıkları ortalama puanlar karşılaştırıldığında önemli farklılıklar bulunmuştur: $F(18,63) = 1.237, p = .005$. Scheffe post hoc analizi üniversite mezunu katılımcıların tutum ölçerden aldıkları ortalama puanın en düşük eğitim seviyesine dahil olan ilkökul mezunu katılımcıların ortalama puanından oldukça yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu fark .05 seviyesindedir. Lise mezunu ve üniversite mezunu katılımcılar arasında önemli bir farka rastlanmamıştır. Katılımcılar gelir seviyelerine göre karşılaştırıldıklarında tutum ölçerden aldıkları ortalama puanlar arasında .05 düzeyinde bir farka rastlanmamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada Türk yetişkinlerinin yaşamın ilk yıllarının çocuk gelişimindeki önemine dair farkındalık düzeylerini ölçmek için bir tutum ölçer geliştirildi. Bu tutum ölçer parklar, işyeri gibi toplumsal alanlarda dağıtılmıştır. Cevaplamayı kabul edenler katılımcı olarak araştırmaya destek vermişlerdir. Araştırmacı, verilerin toplanmasından sonra tutum ölçerden elde edilen ortalama puanları bağımsız değişkenler olan; cinsiyet, eğitim düzeyi ve ebeveynlik durumu açısından karşılaştırılmıştır.

Sonuç olarak, yetişkinlerin eğitim seviyesinin yaşamın ilk yıllarının çocuk gelişimindeki önemine ilişkin farkındalık düzeyi ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Daha yüksek eğitilmiş yetişkinlerin farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu bulgular Türkiye'de ana-baba eğitime ilişkin çalışmaların yaygınlaştırılması, sistemli ve organize hale getirilmesi gerekliliğini ortaya koymuştur.

Elde edilen verilerden çıkartılan sonuçlar incelenirken araştırmanın sınırlılıkları dikkate alınmalıdır. Araştırmanın sonuçları, İstanbul ilinde yaşayan, eğitim seviyesi en az okur-yazarlık düzeyinde olan katılımcıların sağladıkları verilere dayanmaktadır. Üniversite mezunları örneklemin %51 ini oluşturmaktadırlar. Bu oran genel nüfus içindeki üniversite mezunları oranının

(%7,8) üstündedir. Yine Türk İstatistik Kurumu'nun (2000) verilerine göre halen ülkemiz nüfusunun %12.68'i okuma yazma bilmemektedir. Okuma yazma bilmeyenler tutum-ölçeri okuyup cevaplayamayacakları için araştırmaya dâhil edilmemişlerdir. Bütün bu sınırlılıklar göz önüne alındığında Türk yetişkinlerinin yaşamın ilk yıllarının çocuk gelişimindeki önemine dair farkındalık düzeylerinin araştırmada bulunandan farklı çıkabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle takip eden çalışmalar katılımcıların demografik karakteristikleri, özellikle eğitim düzeyleri açısından dengeli dağılım gösterdikleri, Türkiye'nin değişik bölgelerin temsil edildiği örneklerle yapılmalıdır. Takip eden çalışmalarda araştırmacılar okuryazar olmayan nüfusa ulaşmak amacıyla görüşme tekniğini kullanabilirler. Yetişkinlerin çocuk gelişimiyle ilgili ne tür bilgiler edinmek istediklerine dair yapılacak bir araştırma ülkemizde geliştirilecek ana-baba eğitiminin içeriğine ışık tutabileceği ve bu araştırmada öneriler ana-baba eğitimi konularına yenilerinin katılabileceği düşünülmektedir.

Bulgular ve tutum ölçerden alınan ortalama puanlar karşılaştırıldığında; daha çok eğitim almış katılımcıların, daha az eğitim almış katılımcılardan (üniversite/lise, ilkokul karşılaştırması) anlamlı bir şekilde daha yüksek ortalama puana sahip olduklarını göstermektedir. Eğitim seviyesi dışındaki; gelir düzeyi, ana-babalık durumu ve cinsiyet bağımsız değişkenlerinde bu tür bir farklılık bulunmamıştır.

Eğitim seviyesi dışında diğer bağımsız değişkenlerde tutum ölçerden alınan puanlar açısından anlamlı farklılıkların olmaması, yetişkinlerin eğitim seviyelerinin önemini ortaya koymaktadır. Eğitim seviyesi yüksek olan yetişkinlerin cinsiyetleri, sosyo-ekonomik seviyeleri ve ana-babalık statüleri ne olursa olsun eğitim seviyesi düşük olan yetişkinlerden yaşamın ilk yıllarının çocuk gelişimindeki önemine ilişkin farkındalık düzeyleri anlamlı bir farkla daha yüksektir.

Bu da gösteriyor ki bir yetişkin çocuk sahibi olduğunda çocuğuna her türlü olanağı sağlayabilecek ekonomik güce sahip olsa bile yeterince eğitilmiş değilse ekonomik gücünü çocuğunun yararına kullanma konusunda hatalar yapabilir. Eğer yetişkin yaşamın ilk yıllarının çocuk gelişimi için önemine dair yüksek bir farkındalık düzeyine sahip değilse, ekonomik olanakları olmasına rağmen çocuğunun gelişimini destekleyecek davranışları sergileyemeyebilir ve uygun çevre koşullarını oluşturamayabilir. Ülkemizde düzenlenen erken müdahale programları da ana-babaların eğitimlerinin çocuk için düşük sosyo-ekonomik yapıya sahip bir çevreden gelmekten kaynaklanan olumsuzlukları ortadan kaldırdığını ortaya

koymaktadır. Kağıtçıbaşı, (1990), Özkök, (1998) ve Sucuka, Özkök, ve Vardar, (1997) düzenledikleri araştırmalarla “Erken Destek Projesi’nin düşük sosyo-ekonomik seviyeden gelen çocukların akademik gelişimleri üzerindeki kısa ve uzun dönemli etkilerini incelemişlerdir. Ana-babaları programa katılan çocukların kısa dönemde zihinsel gelişim bakımından ana-babaları programa katılmayan çocuklardan belirgin bir farkla önde oldukları ve yüksek sosyo-ekonomik seviyeden gelen diğer yaştaşlarıyla aynı seviyede oldukları bulunmuştur. Programa katılan çocuklar ilkokula başladıktan sonra da izlenmiş ve bu çocukların ders notlarının daha ana-babaları eğitilmeyen çocuklardan daha iyi olduğu; okula karşı daha olumlu bir tutum geliştirdikleri belirlenmiştir.

Kadınlar ve erkekler arasında yaşamın ilk yıllarının çocuk gelişimindeki önemine ilişkin farkındalık düzeyi açısından bir farklılık görülmemiştir. Bu da cinsiyetin bu konuda bir etken olmadığını babaların da çocuklarının gelişimine önemli katkılar sağlayabileceğini göstermektedir.

Bu verilerden elde edilen sonuçlar ışığında eğitimin önemi bir kez daha ortaya çıkmıştır. Halen lise ve daha üstü eğitime sahip olmayan ana-babaların lise ve daha üstü eğitime devam etmelerini sağlamak Türkiye ölçeğinde düşünüldüğünde başarılmasının çok zor olduğu gözükmemektedir. Bu nedenle lise eğitimi alamamış ana-babaların yaşamın ilk yıllarının önemine dair farkındalıklarını arttırmak için ana-baba eğitimine ağırlık verilebilir. Bu sayede ana-babaların yaşamın ilk yıllarının çocuk gelişimi için önemine dair farkındalık düzeyleri arttırmak böylece de çocuklarının gelişimini desteklemek için uygun bilgi ve becerilerle donatılabilmelerinin mümkün olacağı düşünülmektedir. Çocukların yürüme, konuşma, tuvalet alışkanlığı gibi temel becerileri kazandıkları ilk yıllarda ana-babalarının onları uygun şekilde destekleyebilecek kadar donanımlı olmaları çocukların zihinsel, sosyal ve duygusal yönden sağlıklı bireyler olarak yetişmelerine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Berk, E. L., & Winsler, A. (1995). *Scaffolding children's learning: Vygotsky and early childhood education* (3th ed.). National Association for the Education of Young Children.

- Bransford, D. J., & Karpov, V. Y. (1995). L. S. Vygotsky and the doctrine of empirical and theoretical learning. *Educational Psychologist, 30*, 61-66.
- Burchinal, R. M., Roberts, E. J., Riggins, R. Jr., Zeisel, A. S., Neebe, E., & Bryant D. (2000). Relating quality of center-based childcare to early cognitive and language development longitudinally. *Child Development, 71*, 339-357.
- Campbell, A. F., & Ramey, T. C. (1994). Effects of early intervention on intellectual and academic achievement: A follow-up study of children from low-income families. *Child Development, 65*, 684-698.
- Erikson, H. E. (1963). *Childhood and society*(2th ed.). New York: W. W. Norton Company.
- Freud, A. (1965). *Normality and pathology in childhood assessments of development*. New York: International Universities Press.
- Freud, S. (1950). Libido Development. *Collected Papers, 5*, 118-123.
- Issac, S., & Michael, W. (1995). *Handbook in research and evaluation: For education and the behavioral sciences*. San Diego: EdITS Publisher.
- Kağıtçıbaşı, C. (1990). Erken Destek Projesi. In Bekman, S. (Ed.), *Erken çocukluk eğitiminde değişik modeller*. (ss. 43-64). Ankara: UNICEF.
- Karpov, V. Y., & Haywood, H. C. (1998). Two ways to elaborate Vygotsky's concept of mediation: Implications for instruction. *American Psychologist, 53*, 27-36.
- Kotaman, H. (2006, Nisan). *Turkish adults' perception of the importance of children's early years: Support Programs*. Poster Annual International Conference and Exhibition of the Association for Childhood Education International konferansında poster olarak sunulmuştur, San Antonio, TX.
- Lederer, H. S. (2001). Efficacy of parent-child language group intervention for late-talking toddlers. *Infant-Toddler Intervention, 11*, 223-235.
- National Institute of Child Health and Human Development Early Child Care Research Network. (2000). The relation of childcare to cognitive and language development. *Child Development, 71*, 960-980.

- Özkök, S. (1998). Erken çocukluk eğitimi programlarının toplumsal gelişmeye katkısı. *Yaygın Eğitim Bir Toplumsal Gelişim Aracı: Sempozyum Raporu* (pp 141-149). Türkiye, İstanbul: Anne Çocuk Eğitim Vakfı Yayını No. 10.
- Payne, C. A., Whitehurst, J. G., & Angel, L. A. (1994). The role of home literacy environment in the development of language ability in preschool children from low-income families. *Early Childhood Research Quarterly*, 9, 427-440.
- Rakıcı, P. (1988). Specification of Cerebral Cortical Areas. *Science*, 241, 170-176.
- Rakıcı, P. (1985). Limits of Neurogenesis in Primates. *Science*, 227, 1054-1055.
- Sénéchal, M., & LeFevre, J-A. (2001). Storybook reading and parent teaching: Links to language and literacy development. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 92, 39-52.
- Shore, R. (1997). *Rethinking the Brain New insights into Early Development*. New York: Families and Work Institute.
- Sucuka, N., Ozkok, S., & Vardar, B. (1997). Anne çocuk eğitim programı uygulamaları ve değerlendirme. *Okul öncesi Eğitimde Yeni Yaklaşımlar: Okulöncesi Eğitim Sempozyumu* (pp 51-82). Türkiye: Ankara Üniversitevi Basımevi.
- Türk İstatistik Kurumu (2000). *Nüfus istatistikleri projeksiyonlar: II, okuryazarlık, eğitim durumu ve cinsiyete göre nüfus*. 11/10/2005 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do> adresinden alınmıştır.
- Yoder, J. P., & Warren, F. S. (2001). Relative treatment effects of two prelinguistic communication interventions on language development in toddlers with developmental delays vary by maternal characteristics. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 44, 224-237.
- Vygotsky, L., S. (1978). *Mind in society the development of higher psychological processes*. United States of America: Harvard College.